

Asia: VN/7747/2024

Lausuntopyyntö hallituksen esitysluonnoksesta laeiksi yleistukilain, kotoutumisen edistämisestä annetun lain sekä yleisistä kielitutkinnoista annetun lain muuttamisesta

Yleistukilaki

Yleinen näkemyksenne työskentely- ja asumisaikavaatimuksen asettamisesta tavanomainen yleistuen saamisen edellytykseksi

Varsinais-Suomen hyvinvointialue suhtautuu varauksellisesti työskentely- ja asumisaikavaatimuksen asettamiseen tavanomaisen yleistuen saamisen edellytykseksi. Muutos heikentää osan kotoutujista toimeentuloa uudistuksen alkuvaiheessa ja lisää riskiä viimesijaisen toimeentulotuen käytön kasvuun.

- **Tavanomaisen yleistuen saamisen edellytykseksi asetettaisiin vaatimus työttömyysturvalain mukaisen työssäoloehdon täyttämisestä. Näkemyksenne työskentelyvaatimuksesta**

Työssäoloehdon täyttäminen ei ole kaikille kotoutujille realistista, erityisesti tilanteissa, joissa kielitaidon puutteet, terveydelliset rajoitteet, traumatausta tai perhetilanne hidastavat työllistymistä. Varsinais-Suomen hyvinvointialue arvioi, että työskentelyvaatimus lisää pitkäkestoisten toimeentulotukiasiakkuuksien riskiä ja sosiaalipalvelujen kuormitusta.

- **Vaihtoehtoisesti tavanomaisen yleistuen edellytykset voisi täyttää kolmen vuoden asumisella Suomessa. Näkemyksenne asumisaikavaatimuksesta**

Kolmen vuoden asumisaikavaatimus on hallinnollisesti selkeämpi vaihtoehto, mutta se voi johtaa pitkittyneeseen taloudelliseen niukkuuteen erityisesti lapsiperheissä. Varsinais-Suomessa tämä riski kohdistuu erityisesti Turun seudulle, jossa perhepalvelujen ja lastensuojelun kuormitus on jo ennestään merkittävää.

Yleinen näkemyksenne kielitaitoa koskevista poikkeuksista työskentely- ja asumisaikavaatimuksen soveltamiseen

Kielitaitoa koskevat poikkeukset ovat välttämättömiä esityksen yhdenvertaisuuden ja hyväksyttävyyden kannalta, mutta niiden käytännön soveltaminen edellyttää riittävää joustavuutta.

- **Työskentely- ja asumisaikavaatimusta ei sovellettaisi henkilöön, jonka äidinkieli on suomi, ruotsi tai saame. Näkemyksenne tästä poikkeuksesta**

Poikkeus henkilöille, joiden äidinkieli on suomi, ruotsi tai saame, on perusteltu ja tukee kielellisten oikeuksien toteutumista.

- **Työskentely- ja asumisaikavaatimusta ei sovellettaisi henkilöön, joka on osoittanut riittävän suomen tai ruotsin taidon (Eurooppalaisen viitekehyksen mukainen B1.1 taso) kielen kahdella osa-alueella. Näkemyksenne tästä poikkeuksesta**

Poikkeus on kannatettava, mutta Varsinais-Suomen hyvinvointialue korostaa, että B1.1-tason saavuttaminen edellyttää riittäviä ja saavutettavia koulutuspalveluja. Ilman niitä etuustason heikentyminen kohdistuu erityisesti heikoimmassa asemassa oleviin ryhmiin.

- **Esityksessä on arvioitu, että suurin osa osoittaisi kielitaitonsa kotoutumiskoulutuksesta saatavalla todistuksella. Lisäksi mahdollistettaisiin maksuton keskitason YKI-tutkinnon suorittaminen. Näkemyksenne kielitaidon osoittamisen tavoista**

Kotoutumiskoulutuksen todistus ja maksuton keskitason YKI-tutkinto ovat keskeisiä. Hyvinvointialue nostaa esiin riskin YKI-tutkintojen alueellisesta kapasiteetista ja saavutettavuudesta Varsinais-Suomessa, mikäli tutkintopaikkoja ei ole riittävästi kysyntään nähden.

- **Kielitaidon osoittamisen tavat määritettäisiin tarkemmin valtioneuvoston asetuksessa. Näkemyksenne tätä koskevan asetuksenantovaltuuden antamisesta**

Asetuksenantovaltuus on hyväksyttävä, mutta asetusta valmisteltaessa tulee arvioida alueelliset vaikutukset sekä sosiaalihuollon kustannusvaikutukset.

- **Työskentely- ja asumisaikavaatimusta ei sovellettaisi henkilöön, joka vamman tai muun vastaavan syyn takia voi osoittaa kielitaitoaan. Näkemyksenne tästä poikkeuksesta**

Poikkeus on välttämätön. Varsinais-Suomen hyvinvointialue korostaa, että soveltamisen tulee olla yhdenmukaista ja joustavaa, jotta vältetään kohtuuttomat vaikutukset sosiaalihuollon asiakkuuksiin.

- **Esityksen toimeenpanoon liittyy sekä Kelan että työvoimaviranomaisen toimivaltaan kuuluvia asioita. Näkemyksenne toimeenpanoprosessin toimivuudesta**

Kelan, työvoimaviranomaisten ja hyvinvointialueen vastuiden selkeys on kriittistä. Erityisesti Turun työllisyysalueella puutteet yhteistyössä lisäisivät riskiä toimeentulotukiasiakkuuksien kasvuun.

Näkemyksenne yleistukilain 8 §:n mukaisen ulkomaalaista koskevan rajoituksen muuttamisesta tilapäisen suojelun oleskeluluvalla maassa olevien osalta

Varsinais-Suomen hyvinvointialue pitää muutosta perusteltuna ja arvioi sen vähentävän toimeentulotuen tarvetta tässä ryhmässä.

Kotoutumisen edistämisestä annettu laki

Näkemyksenne palveluun pääsemisen takuuajasta

Takuuajan säätäminen on kannatettava, mutta sen toteutuminen edellyttää riittäviä resursseja ja toimivaa yhteistyötä.

Näkemyksenne takuuajan kuluessa tarjottavista palveluista

Palvelujen tulee sisältää kieli-, työllisyys- ja sosiaalisen tuen elementtejä, jotta taloudellinen kuormitus ei siirry hyvinvointialueen vastuulle.

Näkemyksenne takuuajan toteutumisen valvonnasta

Valvonnan tulee olla selkeää, yhdenmukaista ja valtakunnallisesti vertailtavaa.

Laki yleisistä kielitutkinnoista

Näkemyksenne maksuttoman keskitason YKI-tutkinnon suorittamisen mahdollistamisesta

Maksuttoman keskitason YKI-tutkinnon mahdollistaminen on keskeinen edellytys esityksen toimivuudelle ja yhdenvertaisuudelle Varsinais-Suomessa.

Esityksen vaikutukset ja perustelut

Näkemyksenne esityksen vaikutuksista kotoutumisen kannusteisiin

Kannusteet vahvistuvat osalle kotoutujista, mutta heikoimmassa asemassa oleville vaikutus voi olla päinvastainen.

Näkemyksenne esityksen taloudellisista vaikutuksista

Varsinais-Suomen hyvinvointialue arvioi, että esitys lisää täydentävän ja ehkäisevän toimeentulotuen sekä sosiaalipalvelujen kustannusriskiä.

Näkemyksenne esityksen muista vaikutuksista

Erityinen riski kohdistuu lasten ja perheiden hyvinvointiin sekä palvelutarpeiden kasautumiseen.

Näkemyksenne esityksen suhteesta perustuslakiin sekä EU-lainsäädännön ja muiden kansainvälisten velvoitteiden vaatimuksiin

Esitys edellyttää huolellista seurantaa yhdenvertaisuuden ja välttämättömän toimeentulon turvaamisen osalta.

Voimaantulo

Näkemyksenne esityksen voimaantulosta

Hyvinvointialue pitää tärkeänä, että voimaantulon vaikutuksia seurataan alueellisesti.

Kotoutumistuki ja palveluun pääsemisen takuu aika koskisivat tilanteita, joissa henkilö muuttaa Suomeen ehdotetun lain tultua voimaan. Näkemyksenne tästä siirtymäsäännöksestä

Siirtymäsäännös on perusteltu, mutta edellyttää vaikutusten seuranta erityisesti alueilla, joilla maahanmuutto on merkittävää.

Muuta lausuttavaa esityksestä

Muuta lausuttavaa esityksestä.

Hyvinvointialue tarkastelee esitystä kokonaisuutena, jossa toimeentulo, kotoutuminen, kielitaito ja työllistyminen kytkeytyvät aiempaa tiiviimmin toisiinsa.

Varsinais-Suomi on valtakunnallisesti merkittävä maahanmuuton kohde, erityisesti Turun seudulla. Alueella on sekä nopeasti työmarkkinoille kiinnittyviä että pitkäkestoista ja monialaista tukea tarvitsevia kotoutujaryhmiä. Erityinen huoli kohdistuu heikoimmassa asemassa oleviin asiakasryhmiin, joilla kielitaidon kehittyminen, työssäoloehdon täyttäminen tai nopea palveluihin kiinnittyminen on tosiasiallisesti vaikeaa. Näiden ryhmien osalta esitys voi lisätä toimeentulotuen tarvetta sekä sosiaalityön, perhepalvelujen ja mielenterveyspalvelujen kuormitusta.

Hyvinvointialue arvioi, että vaikka esityksen yksittäisten muutosten tavoitteena on vahvistaa työllistymiskannusteita ja julkisen talouden kestävyttä, yhteisvaikutuksena riski kustannusten ja palvelutarpeiden siirtymisestä, erityisesti haavoittuvimmissa asiakasryhmissä, sosiaalihuollon vastuulle kasvaa merkittävästi.

Varsinais-Suomen hyvinvointialue pitää välttämättömänä, että esityksen kerrannaisvaikutuksia sosiaalihuollon kustannuksiin ja haavoittuviin asiakasryhmiin seurataan systemaattisesti ja että tarvittaessa ryhdytään korjaaviin toimenpiteisiin.

Railamaa Jaana

Varsinais-Suomen hyvinvointialue - Sote-palvelut